30. 3. 2011

ID: 72663

Nesprávné právní posouzení věci

Rozhodnutí soudu spočívá na nesprávném právním posouzení věci [§ 241a odst. 2 písm. b) o. s. ř.] i tehdy, jestliže z odůvodnění písemného vyhotovení rozsudku nelze (např. pro úplnou nebo částečnou absenci právně významných skutkových zjištění anebo pro vnitřní rozpor významných dílčích skutkových zjištění ve vztahu k závěru o skutkovém stavu) zjistit, na základě jakého skutkového stavu soud vlastně přistoupil k aplikaci příslušné právní normy (k právnímu posouzení věci).

(Rozsudek Nejvyššího soudu České republiky sp.zn. 30 Cdo 4111/2009, ze dne 21.12.2010)

Nejvyšší soud České republiky rozhodl v v právní věci žalobkyně S. P., a. s., se sídlem v P., zastoupené JUDr. J. L., advokátkou se sídlem v P., proti žalovaným 1) J. K., a 2) M. K., zastoupeným JUDr. J. P., advokátem se sídlem v Č. B., o zaplacení částky 414.840,- Kč s příslušenstvím, vedené u Okresního soudu v Táboře pod sp. zn. 7 C 12/2006, o dovolání žalobkyně proti rozsudku Krajského soudu v Českých Budějovicích – pobočky v Táboře ze dne 3. července 2009, č.j. 15 Co 288/2009-225, tak, že rozsudek Krajského soudu v Českých Budějovicích ze dne 3. července 2009, č.j. 15 Co 288/2009-225, a rozsudek Okresního soudu v Táboře ze dne 26. února 2009, č.j. 7 C 12/2006-188, se zrušují a věc se vrací Okresnímu soudu v Táboře k dalšímu řízení.

Z odůvodnění :

Okresní soud v Táboře (dále již „soud prvního stupně“) rozsudkem ze dne 26. února 2009, č.j. 7 C 12/2006-188, zamítl žalobu, jíž se žalobkyně domáhala vydání rozsudku, „aby žalovaní byli povinni společně a nerozdílně zaplatit žalobci částku 414.840,- Kč, úrok z prodlení 16.200,- Kč spolu se zákonným úrokem z prodlení ve výši 2% z částky 119.184,- Kč od 17.10. 2006 do zaplacení, dále s 2,5% p.a. úrokem z prodlení z částky 295.656,- Kč od 14.7. 2004 do zaplacení“ (výrok I.), uložil žalobkyni jednak povinnost zaplatit žalovaným na náhradě nákladů řízení částku 81.484,- Kč do tří dnů od právní moci rozsudku k rukám advokáta žalovaných (výrok II.) a dále povinnost v téže pariční lhůtě zaplatit státu na náhradě nákladů řízení částku 15.843,70 Kč na účet soudu prvního stupně. Odůvodnění písemného vyhotovení rozsudku soudu prvního stupně dílčí skutková zjištění z provedených důkazů, z nichž soud měl čerpat zjištění zásadně významná pro právní posouzení věci, neobsahuje.

Závěr o skutkovém stavu věci, v němž se prolíná zčásti i právní posouzení věci, je obsažen na str. 4 rozsudku v tomto znění:
„Po přezkoumání a zhodnocení provedených důkazů postupem podle § 132 o. s. ř. dospěl soud k těmto závěrům.

Listinné důkazy – výpis z katastru nemovitostí a kupní smlouva č. 3/2003 prokazují, že žalobce je vlastníkem nemovitostí, tvořící(ch) čerpací stanici pohonných hmot v S., když tyto nemovitosti – budovy stojí na pozemcích ve vlastnictví žalovaných. To je mezi účastníky nesporné, užívání pozemků ve vlastnictví žalovaných pak žalobce realizuje na základě smluvního vztahu – nájemní smlouvy z roku 1996, kterou jako pronajímatelé uzavřeli žalovaní s původním nájemcem, který se dostal do úpadku a v rámci konkurzního řízení byly tedy uzavřeny příslušné kupní smlouvy správcem konkurzní podstaty Ing. R. R. Tyto skutečnosti jsou opět prokázány listinami včetně toho, že žalobce si nemohl nějak pouze „vybrat“ v rámci majetku nabízeného v konkurzním řízení a musel respektovat

podmínky stanovené správcem konkurzní podstaty. Žalobce musel tedy i respektovat nájemní smlouvu z roku 1996, byť ji sám neuzavíral a nešlo tedy o jeho projev vůle. Je pak možné zmínit, že S. O., a. s. se dostal do úpadku – ten pak mohl být mj. způsoben jeho špatným hospodařením a chybnými podnikatelskými záměry i ve vztahu k čerpací stanici pohonných hmot v S., což by se pak mohlo vztahovat i na otázku sjednání nájemní smlouvy na pozemky žalovaných. To by byla záležitost nějakých velmi hlubokých ekonomických rozborů, které však soudu dle jeho názoru nepřísluší. K okolnostem uzavření nájemní smlouvy se ve spise 7 C 78/2004 vyjadřoval žalovaný J. K., svědci Ing. Ch. a H. – ti tvrdili, že dohodnuté nájemné bylo oboustranným kompromisem, ale je pravda, že i při zběžném laickém pohledu se jeví dosti „štědré“ a mohly zde tedy být i další pohnutky. K ekonomické stránce věci se za žalobce vyjadřoval Ing. Ch., žalobce k tomu předložil další ekonomické rozbory a údaje o dalších ČS, které vlastní a provozuje, ale z žádného z těchto důkazů nelze dojít ke zcela jednoznačnému závěru. Stěžejní otázkou zde totiž je, zda nájemné, sjednané nájemní smlouvou v roce 1996 a následně dle příslušných ustanovení této nájemní smlouvy ročně valorizované o inflaci je obvyklým nájemným a jeho výše není v rozporu s dobrými mravy, jak tvrdí žalobce.“ Soud prvního stupně dospěl k závěru, že „nájemné, sjednané v původní nájemní smlouvě z roku 1996 a následně žalobcem žalovaným zaplacené ve valorizované výši ve dvou splátkách v roce 2004 je sice nájemné, které není obvyklým tržním nájemným v daném místě a čase a tedy obvyklou cenou, ale nejde ještě o tak výrazný rozpor, který by se již příčil dobrým mravům ve smyslu ust. § 3 OZ v oblasti podnikatelské činnosti.“

K odvolání žalobkyně Krajský soud v Českých Budějovicích – pobočka v Táboře (dále již „odvolací soud“) v záhlaví citovaným rozsudkem podle § 219 o. s. ř. potvrdil rozsudek soudu prvního stupně jako věcně správné rozhodnutí. Odvolací soud se v odůvodnění písemného vyhotovení svého rozsudku vypořádal s jednotlivými odvolacími námitkami (procesní pochybení týkající se hodnocení předloženého znaleckého posudku, neprovedení navržených důkazů, nesprávné právní posouzení věci). K posledně uvedenému odvolacímu důvodu odvolací soud uvedl, že veškerá argumentace žalobkyně opírající se o změnu poměrů, jež nastala poté, co vstoupila do práv a povinností své právní předchůdkyně (tj. to, že nemohla výši nájemného nikterak ovlivnit nebo že v důsledku neúměrně vysokého nájemného dosahuje špatných hospodářských výsledků), je pro posouzení platnosti nájemní smlouvy bez významu a otázku souladu smlouvy s dobrými mravy je nutno zkoumat výlučně z hlediska okolností, které zde byly v době jejího uzavření. S odkazem na závěry právní doktríny a judikatury se ztotožnil s právním posouzením věci soudem prvního stupně, tedy, že „z hlediska okolností existujících v době, kdy byla nájemní smlouva uzavřena, její obsah neodporuje dobrým mravům a že tudíž tuto smlouvu nelze považovat za neplatnou podle § 39 obč. zákoníku.“

Proti tomuto rozsudku odvolacího soudu podala žalobkyně (dále již „dovolatelka“) prostřednictvím svého advokáta včasné dovolání, jehož přípustnost odvozuje z ustanovení § 237 odst. 1 písm. c) o. s. ř. a uplatňuje v něm dovolací důvod ve smyslu § 241a odst. 2 písm. b) o. s. ř., tj. že rozhodnutí spočívá na nesprávném právním posouzení věci. Podle dovolatelky rozhodnutí odvolacího soudu řeší několik právních otázek kardinálního právního významu ve smyslu § 237 odst. 3 o. s. ř.

První ze zásadních právních otázek v předmětném sporu je posouzení, zda je možné považovat kupní smlouvu za smlouvu o prodeji části podniku ve smyslu § 487 obch. zák. ve spojení s § 476 a násl. téhož zákona, tj. za smlouvu, u níž zákon výslovně stanoví, že s prodávaným podnikem, resp. částí podniku tvořící samostatnou organizační složku, přecházejí i veškeré závazky spojené s podnikem, resp. jeho prodávanou částí. Dovolatelka má za to, že výše specifikovaná kupní smlouva nemůže být právně kvalifikována jako smlouva o prodeji části podniku ve smyslu § 487 obch. zák. a v důsledku jejího uzavření tudíž nemohlo bez dalšího dojít také k přechodu závazků z nájemní smlouvy na dovolatelku. V další části dovolání pak dovolatelka podrobně argumentuje ve prospěch takto jí zaujatého právního názoru.
Druhou zásadní otázku dovolatelka spatřuje v posouzení, zda uzavřením kupní smlouvy, jejímž

předmětem je koupě budovy postavené na pozemku ve vlastnictví třetí osoby pronajatém prodávajícímu budovy, dojde bez dalšího ke vstupu nabyvatele budovy (kupujícího) do právního postavení nájemce pozemku, na němž je převáděná budova postavena, namísto prodávajícího, tj. k přechodu práv a povinností (závazků) z příslušné nájemní smlouvy z prodávajícího jako nájemce na kupujícího. Dovolatelka je přesvědčena o tom, že za situace, kdy z výše uvedených důvodů na kupní smlouvu nelze aplikovat § 476 a násl. obch. zák., je třeba tuto kupní smlouvu právně kvalifikovat ve smyslu § 588 a násl. obč. zák. Posledně uvedené ustanovení ani jiná ustanovení občanského zákoníku, ani jakékoli jiné aplikovatelné zákonné ustanovení však nestanoví, že by v důsledku uzavření kupní smlouvy a nabytí vlastnického práva k nemovitostem přecházely na kupujícího veškeré závazky prodávajícího, které se převáděné nemovitosti jakkoli dotýkají, tedy např. nájemní právo k pozemku, který byl prodávajícímu dříve pronajat. Ani z příslušných ustanovení týkajících se nájemní smlouvy podle přesvědčení dovolatelky nelze v žádném případě dovodit, že by při převodu vlastnického práva k budově (stavbě) docházelo současně automaticky a bez dalšího též ke změně v osobě nájemce pozemku, na kterém je budova (stavba) umístěna. Dovolatelka má za to, že v důsledku uzavření kupní smlouvy, která nemá náležitosti smlouvy o prodeji části podniku, nemohlo dojít k přechodu práv a povinností vzniklých na základě nájemní smlouvy z prodávajícího na dovolatelku a dovolatelka tak není nájemní smlouvou (a tedy ani v ní sjednanou výší nájemného) nikterak vázána bez ohledu na případnou platnost či neplatnost nájemní smlouvy. V této souvislosti dovolatelka také uvedla, že v daném případě nelze ve smyslu § 120 odst. 4 vycházet v otázce případného přechodu práv a závazků vzniklých na základě nájemní smlouvy z prodávajícího na dovolatelku a s tím spojenou otázkou právní kvalifikace kupní smlouvy, z dřívějších nesprávných shodných tvrzení účastníků sporu, neboť tato otázka je otázkou právní a nikoli otázkou skutkovou. Účastníci tak mohou učinit nespornými pouze skutkové okolnosti, nikoli však již jejich právní hodnocení. Soud prvního stupně i soud odvolací vycházely ze shodného právního názoru, totiž že dovolatelka vstoupila do práv a povinností nájemce podle nájemní smlouvy, a na tomto právním názoru je založeno rozhodnutí obsažené v rozsudku soudu prvního stupně, tak i rozhodnutí odvolacího soudu. Podle dovolatelky tento právní názor není správný.

Pro případ, že by dovolací soud nepřisvědčil právnímu názoru dovolatelky shora, dovolatelka považuje za otázku zásadního právního významu rovněž otázku, zda ujednání o výši nájemného sjednaného v příslušné nájemní smlouvě (byť se jedná o nájem věci k podnikatelským účelům) ve výši několikanásobně převyšující výši obvyklého (tržního) nájemného, lze považovat za ujednání, jež se příčí dobrým mravům ve smyslu § 39 obč. zák., a zda nájemní smlouva, jejíž obsah tvoří i ujednání o nájemném v takové výši, je platným právním úkonem nepříčícím se dobrým mravům, či zda toto ujednání naopak způsobuje neplatnost příslušné nájemní smlouvy, a to ať už celého právního úkonu, případně pouze částečnou neplatnost (ve vztahu k ujednání o výši nájemného). V tomto směru dovolatelka namítá, že oba soudy nesprávně právně posoudily ujednání o výši nájemného obsažené v předmětné nájemní smlouvě jako neodporující dobrým mravům, a svůj opačný právní názor v další části svého dovolání blíže rozvádí (v jeho prospěch argumentuje). Ze vše uvedených důvodů dovolatelka navrhla, aby Nejvyšší soud České republiky (dále již „Nejvyšší soud“ nebo „dovolací soud“) napadený rozsudek odvolacího soudu, jakož i rozsudek soudu prvního stupně zrušil a věc vrátil soudu prvního stupně k dalšímu řízení.

Žalovaní ve svém písemném vyjádření k dovolání dovolatelky odmítli uplatněnou dovolací argumentaci, když žalobou uplatněný nárok na vydání bezdůvodného obohacení považují za nedůvodný. Sama dovolatelka v žalobě o vydání bezdůvodného obohacení tvrdí, že nabyla vlastnictví k čerpací stanici pohonných hmot na základě kupní smlouvy uzavřené s předmětným správcem konkursní podstaty dne 3. července 2003, že souborem kupních smluv odkoupila všechny čerpací stanice v konkursní podstatě úpadce S. O. a.s. a že uzavřením těchto smluv, které mají charakter smlouvy o prodeji části podniku, vstoupila do původních práv a povinností prodávajícího. Dále uvedla, že vstoupila i do práv a povinností vyplývajících ze shora uvedené nájemní smlouvy. Z

provedených důkazů před soudem prvního stupně plyne, že dovolatelka byla seznámena správcem konkursní podstaty před koupí předmětné čerpací stanice pohonných hmot s existencí předmětné nájemní smlouvy včetně sjednané výše nájmu, když podmínkou přechodu nájmu akceptovala a sama plnila povinnost platit nájemné ve sjednané výši. Žalovaní mají dále za to, že v případě eventuální neplatnosti přechodu nájmu došlo ke konkludentnímu uzavření nové nájemní smlouvy při akceptaci původně sjednaných podmínek (o čemž svědčí dobrovolné placení nájemného dovolatelkou v roce 2004) a proto i v tomto případě by žalobou uplatněný nárok nebyl důvodný. Dovolatelka až v dovolacím řízení přišla s (novou) námitkou, že v důsledku uzavření kupní smlouvy nemohlo dojít k přechodu práv a povinností vzniklých na základě nájemní smlouvy z prodávajícího na dovolatelku a dovolatelka tak není nájemní smlouvou nikterak vázána. Podle názoru žalovaných nemůže dovolací soud při rozhodování o dovolání přihlížet k tvrzením či námitkám, jež mohla dovolatelka uplatnit v průběhu celého řízení před soudy obou stupňů. Stejně tak považují žalovaní za bezdůvodnou námitku dovolatelky, zda ujednání o výši nájemného v příslušné nájemní smlouvě ve výši několikanásobně převyšující výši obvyklého (tržního) nájemného, lze považovat za ujednání, jež se příčí dobrým mravům ve smyslu § 39 obč. zák. a zda nájemní smlouva je (ne)platným právním úkonem. Závěrem žalovaní navrhli, aby Nejvyšší soud dovolání dovolatelky zamítl a přiznal žalovaným vůči dovolatelce náhradu nákladů dovolacího řízení.
Po zjištění, že dovolání proti rozsudku odvolacího soudu bylo dovolatelkou podáno ve lhůtě stanovené v § 240 odst. 1 o. s. ř., tedy oprávněnou osobou (účastníkem řízení), řádně zastoupenou advokátem, jímž bylo dovolání též sepsáno (§ 241 odst. 1, 4 o. s. ř.), Nejvyšší soud se zabýval otázkou přípustnosti tohoto dovolání. Dospěl poté k závěru, že dovolání je ve smyslu § 237 odst. 1 písm. c), odst. 3 o. s. ř. přípustné a je i důvodné, a to z následujících důvodů.

Nejvyšší soud v rozsudku ze dne 24. března 2010, sp. zn. 30 Cdo 677/2010 (in www.nsoud.cz), zaujal právní názor, že závěr o skutkovém stavu věci (tzv. skutková právní věta) nemůže vycházet z rozporných skutkových zjištění, ale naopak jednotlivá skutková zjištění, která soud činí z logicky na sebe navazujících důkazů, musejí ve svém souhrnu vytvářet celkový skutkový obraz dané věci, tedy ústí v tzv. skutkovou právní větu, na kterou soud vyhledává příslušné normativní pravidlo chování (právní normu), resp. v rámci aplikačního procesu posuzuje, zda daný skutek je (vůbec) subsumovatelný pod tu kterou právní normu. Dále judikoval, že jestliže soudem učiněný závěr o skutkovém stavu věci je založen na rozpornosti skutkových zjištění, která jsou zásadně významná pro právní posouzení věci, projeví se tento nedostatek zpravidla nejen coby vada písemného vyhotovení odůvodnění rozsudku, jinak naplňující dovolací důvod podle § 241a odst. 2 písm. a) o.s.ř., ale též i při posuzování relevantnosti námitky ve smyslu § 241a odst. 2 písm. b), založené na tvrzení, že rozhodnutí odvolacího soudu spočívá na nesprávném právním posouzení věci. A to tím způsobem, že se poměřuje soudem zjištěný skutkový stav, který odvolací soud po zopakování či doplnění dokazování (§ 213 odst. 2, 4 o.s.ř.) učinil či se ztotožnil se skutkovým stavem, jak jej v řízení zjistil soud prvního stupně, s aplikovanou příslušnou právní normou anebo s právně kvalifikačním závěrem o absenci (hmotněprávních) podmínek pro aplikaci dané právní normy. Přitom esenciálním pramenem pro verifikaci takto učiněného právně kvalifikačního závěru o zjištěném skutkovém stavu je nejen ta část odůvodnění soudního rozsudku, v níž je vyložen (celkový) závěr o skutkovém stavu věci, ale i tomuto závěru předcházející dílčí skutková zjištění, která ovšem nemohou být protichůdná, resp. rozporná. Zaujal též právní názor, že nelze-li z odůvodnění rozsudku zjistit skutková zjištění (ať již pro jejich absenci, nebo neurčitost či nesrozumitelnost jejich vyložení v odůvodnění rozsudku, anebo pro rozpornost dílčích skutkových zjištění ve vztahu k závěru o skutkovém stavu věci) předvídaná v hypotéze právní normy, kterou soud v daném případě aplikoval, případně skutková zjištění, jež nakonec soud pod předmětnou právní normu neaplikoval, maje za to, že podmínky pro takovou aplikaci splněny nebyly, pak je třeba přijmout závěr, že na základě takto zjištěného skutkového stavu soud posoudil věc po právní stránce nesprávně.

Uvedené právní závěry lze přiměřeně vztáhnout na posuzovanou věc potud, že v odůvodnění

písemného vyhotovení rozsudku soudu prvního stupně – jenž slouží jako relevantní podklad k přezkoumání meritorního rozhodnutí soudu a primární zdroj skutkových zjištění, z nichž při meritorním rozhodování vycházel odvolací soud – absentuje jak výčet právně rozhodných skutkových zjištění z té množiny v řízení provedených důkazů, které podle nalézacího soudu byly z hlediska zjišťování skutkového stavu relevantní, tak i precizovaný závěr o skutkovém stavu (tzv. skutková právní věta), na jehož základě soud posuzuje, zda výčet zjištěných skutečností je subsumovatelný (podřaditelný) pod tu kterou (hmotněprávní) normu příslušného právního předpisu, či nikoliv. Pokud je předmětem dokazování kupní smlouva, která byla uzavřena v písemné formě, a soud spatřuje v tomto důkazním prostředku relevantní pramen pro zjištění právně rozhodné (rozhodných) skutečnosti (skutečností), je nezbytné výsledek takové důkazní verifikace promítnout do dílčího skutkového zjištění, a to v těch podstatných okolnostech, jež přispějí ke zjištění skutkového stavu. V podmínkách daného případu to tedy konkrétně znamenalo podrobit důkazní verifikaci žalobní tvrzení dovolatelky mimo jiné o tom, že „Žalobce souborem kupních smluv odkoupil všechny čerpací stanice v konkursní podstatě…Uzavřeních (správně uzavřením) těchto smluv (které měly charakter smlouvy o prodeji části podniku) vstoupil žalobce do původních práv a povinností prodávajícího.“ V obdobném směru se pak nabízela důkazní verifikace předmětné nájemní smlouvy vzhledem k dalšímu žalobnímu tvrzení dovolatelky, že „v souvislosti s provozováním předmětné čerpací stanice pohonných hmot v S. užívá pozemky …a to na základě Smlouvy o pronájmu pozemků ze dne 3.8. 1996, uzavřené původně mezi žalovanými a společností S. O. a.s. Vzhledem k tomu, že žalobce na základě kupních smluv uzavřených se správcem konkursní podstaty společnosti S. O. a. s. Ing. R. R. vstoupil do původních práv a povinností prodávajícího, vstoupil i do práv a povinností vyplývajících ze shora uvedené nájemní smlouvy.“ Soud prvního stupně, z jehož skutkových zjištění při rozhodování vycházel odvolací soud, však k verifikaci těchto žalobních tvrzení nepřistoupil, když v uvedeném směru primárně vycházel ze shodných tvrzení účastníků a jejich závěru o právní povaze předmětného závazku. Přitom Nejvyšší soud např. již v rozsudku ze dne 29.července 2003, sp. zn. 32 Odo 931/2002 (in www.nsoud.cz) judikoval, že „shodné tvrzení účastníků" o právní povaze jejich závazkového vztahu (sjednaném typu smlouvy), jenž mezi nimi vznikl, nemůže soud bez dalšího přijmout.

V odůvodnění rozsudku soudu prvního stupně, z jehož skutkových zjištění při rozhodování vycházel odvolací soud, tedy absentují skutková zjištění a závěr o skutkovém stavu věci coby důsledek zverifikovaných žalobních tvrzení o existenci uzavření zmíněných právních úkonů, které měly založit, případně změnit obsah daných právních vztahů mezi účastníky tohoto řízení. Tato absence právně rozhodných skutečností (již z povahy věci) vylučuje právní posouzení věci, neboť bez skutkového základu věci není pochopitelně možné činit (žádný) právně kvalifikační závěr. Opačný výklad by vedl k absurdnímu závěru, totiž, že neúplné, rozporné, případně zcela absentující dílčí skutková zjištění, nebo jim zcela nebo zčásti rozporný anebo absentující závěr o skutkovém stavu věci, by při posuzování přípustnosti dovolání ve smyslu § 237 odst. 1 písm. c), odst. 3 o. s. ř. a při uplatněném dovolacím důvodu ve smyslu § 241a odst. 2 písm. b) téhož zákona (tj. že rozhodnutí spočívá na nesprávném právním posouzení věci), byl zcela bez významu. Nesprávným právním posouzením je omyl soudu při aplikaci práva na zjištěný skutkový stav (skutkové zjištění), přičemž o mylnou aplikaci se jedná, jestliže soud použil jiný právní předpis, než který měl správně použít, nebo aplikoval sice správný právní předpis, ale nesprávně jej vyložil, popř. ze skutkových zjištění vyvodil nesprávné právní závěry. Skutkové zjištění, které zcela nebo z podstatné části chybí, anebo je vnitřně rozporné (ať již v relevantní části ve vztahu mezi jednotlivými dílčími skutkovými zjištění anebo ve vztahu mezi některým pro rozhodnutí zásadně významným dílčím skutkovým zjištěním a závěrem o skutkovém stavu věci), případně vnitřní rozpornost či absence skutkového závěru (skutková právní věta) tedy (objektivně) znemožňuje posoudit správnost přijatého právně kvalifikačního závěru takto zjištěného „skutku“, což (logicky) jde na vrub správnosti právního posouzení věci. Jinými slovy řečeno, bez skutkového podkladu není možné činit jakýkoli právně kvalifikační závěr v meritu věci; byl-li přesto učiněn, není zde právně relevantního podkladu k jeho přezkumu a v takovém případě nezbývá, než

uzavřít, že právní posouzení takového „skutku“ je nesprávné. V takovém (výjimečném) případě, i když jinak výše uvedené naplňuje dovolací důvod ve smyslu § 241a odst. 2 písm. a) o. s. ř. (tj. že řízení je postiženo vadou, která mohla mít za následek nesprávné rozhodnutí ve věci), který ovšem, vyjma posuzování zásadních procesních otázek, nelze jako dovolací důvod použít při posuzování přípustnosti dovolání ve smyslu § 237 odst. 1 písm. c) o. s. ř., bude nutno dovolání, jež zpochybňuje správnost právního posouzení věci odvolacím soudem, shledat přípustným. O takový případ se jedná i v posuzované věci.

Podle § 242 odst. 3 o. s. ř. rozhodnutí odvolacího soudu lze přezkoumat jen z důvodů uplatněných v dovolání. Je-li dovolání přípustné, dovolací soud přihlédne též k vadám uvedeným v § 229 odst. 1, § 229 odst. 2 písm. a) a b) a § 229 odst. 3, jakož i k jiným vadám řízení, které mohly mít za následek nesprávné rozhodnutí ve věci, i když nebyly v dovolání uplatněny. Nejvyšší soud takové – dvě - jiné vady zatěžující prvoinstanční řízení, na které nebylo reagováno v odvolacím řízení, zjistil.

Jednou z esenciálních podmínek vydaného soudního rozsudku je jeho řádné odůvodnění písemného vyhotovení podle § 157 odst. 2 o.s.ř., ať již jde o rozsudek soudu prvního stupně nebo rozsudek odvolacího soudu.

Podle § 153 odst. 1 o.s.ř. soud rozhoduje na základě zjištěného skutkového stavu věci.

Podle § 157 odst. 2 o. s. ř. uvede soud v odůvodnění rozsudku podstatný obsah přednesů, stručně a jasně vyloží, které skutečnosti má za prokázány a které nikoliv, o které důkazy opřel svá skutková zjištění a jakými úvahami se při hodnocení důkazů řídil, proč neprovedl i další důkazy, a posoudí zjištěný skutkový stav podle příslušných ustanovení, jichž použil (k tomu srov. dále ustanovení § 132 o. s. ř. ukládající soudu hodnotit důkazy podle své úvahy, a to každý jednotlivě a všechny důkazy v jejich vzájemné souvislosti a pečlivě přitom přihlížet ke všemu, co vyšlo v řízení najevo, včetně toho, co uvedli účastníci). Jednotlivé prokázané skutečnosti (skutková zjištění) je tedy třeba promítnout do závěru o skutkovém stavu věci, který stručně a výstižně vyjadřuje zjištěný skutkový stav věci (§ 153 odst. 1 o. s. ř.), jenž je rozhodný pro právní posouzení věci.

Povinnost soudů rozsudky odůvodnit (§ 157 odst. 1 o. s. ř.), a to způsobem zakotveným v § 157 odst. 2 o. s. ř., je jedním z principů řádného a spravedlivého procesu vyplývajících z článku 36 a násl. Listiny základních práv a svobod a z článku 1 Ústavy České republiky, který představuje součást práva na spravedlivý proces. Z odůvodnění musí vyplývat vztah mezi skutkovými zjištěními a úvahami při hodnocení důkazů na straně jedné a právními závěry na straně druhé. Stav, kdy rozsudek postrádá náležitosti uvedené v § 157 odst. 2 o. s. ř., ve svých důsledcích vede k tomu, že se stává nepřezkoumatelným (srov. např. rozsudek Nejvyššího soudu ze dne 17. ledna 2008, sp. zn. 32 Odo 1091/2006, in www.nsoud.cz).

Je třeba mít na zřeteli, že zákonem vyžadované řádné odůvodnění písemné formy rozsudku není jen formálním požadavkem, který má zamezit průniku obsahově nezdůvodněných, nepřesvědčivých či snad neurčitých anebo dokonce nesrozumitelných soudních rozsudků, ale má být v prvé řadě pramenem poznání úvah nalézacího (odvolacího) soudu jak v otázce zjišťování skutkového stavu věci, tak i jeho právního posouzení. Má být také prostředkem poznání úvah nalézacího (odvolacího) soudu při hodnocení jím v řízení provedených důkazů, jeho úvah a výsledků při přisuzování relevantnosti jednotlivých důkazních prostředků, jejich (ne)přesvědčivosti (např. v případě výslechů svědků) či korektnosti jejich pramene (v případě listinných důkazů) atd. [k tomu srov. např. usnesení Krajského soudu v Ústí nad Labem ze dne 26. září 2006, sp. zn. 10 Co 277/2005, in systém ASPI (dále již „ASPI“)].

Jednou z důležitých částí odůvodnění písemného vyhotovení rozsudku je soudem učiněný závěr o skutkovém stavu věci. Takový závěr musí vycházet z dílčích a pro rozhodnutí ve věci samé

významných skutkových zjištění. Jednotlivé prokázané skutečnosti (skutková zjištění) je tedy třeba promítnout do závěru o skutkovém stavu věci (do tzv. skutkové věty), který stručně a výstižně vyjadřuje skutkový stav věci (§ 153 odst. 1 o.s.ř.) a který je východiskem pro právní posouzení věci. Je tomu tak z toho důvodu, že pro závěr o skutkovém stavu věci je rozhodující vyhodnocení důkazů z hlediska jejich závažnosti (důležitosti), zákonnosti, pravdivosti, popřípadě věrohodnosti, neboť to, jak vyznívá většina provedených důkazů, nic nevypovídá zejména o jejich věrohodnosti a pravdivosti, navíc výběr důkazů, které byly v řízení provedeny, může být ovlivněn nejen tím, jaký skutkový stav se opravdu odehrál, ale i působením dalších, často nahodilých okolností (srov. např. usnesení Krajského soudu v Ústí nad Labem ze dne 28. června 2004, sp. zn. 10 Co 830/2003, in ASPI, dále rozsudek Nejvyššího soudu ze dne 30. května 2000, sp. zn. 21 Cdo 1689/99, in [2]www.nsoud.cz, nebo Drápal, L., Bureš, J. a kol. Občanský soudní řád I. § 1 až 200za. Komentář. 1. vydání. Praha: C.H. Beck, 2009, s. 1081).

Rozsudek soudu prvního stupně výše uvedené požadavky – jak již bylo shora při posuzování přípustnosti dovolání uvedeno – zjevně nesplňuje, přičemž v odvolacím řízení na tuto procesní okolnost nebylo reagováno. Soud prvního stupně nedostál své povinnosti uložené mu § 157 odst. 2 o. s. ř. na řádné odůvodnění písemného vyhotovení rozsudku. Z pohledu dovolacího řízení je tedy nutno konstatovat, že uvedený rozsudek je zatíženou jinou vadou, která mohla mít za následek nesprávné rozhodnutí ve věci [§ 241a odst. 2 písm. a) o.s.ř.].

Další vadu, zatěžující prvoinstanční řízení, shledal dovolací soud při způsobu dokazování listinnými důkazy.

To, zda vůbec, a pokud ano, jakým způsobem, soud provedl v řízení (p jednání) dokazování, vyplývá z protokolu o jednání. Dokazování v občanském soudním řízení je nezbytné provádět v souladu s platným procesním kodexem – občanským soudním řádem. Nejvyšší soud opakovaně ve svých rozhodnutích zdůraznil, že důkaz listinou se při jednání provádí tak, že předseda senátu (samosoudce) listinu nebo její část přečte anebo že sdělí obsah listiny (§ 129 odst. 1 o.s.ř.). Přitom způsob provádění dokazování tzv. „konstatováním“ listiny občanský soudní řád neupravuje. Stejně nesprávné je „čtení obsahu“ nebo „stručné přednesení obsahu“ listiny, neboť buď se listina nebo její část k důkazu čte anebo se sdělí její obsah. V protokolu o jednání je třeba vždy uvést, jakou listinou byl proveden důkaz a jakým způsobem byl důkaz proveden, tj. zda byla listina nebo její část přečtena nebo zda byl sdělen obsah listiny (srov. Drápal, L.: Příprava jednání a projednání věci samé ve sporném řízení před soudem prvního stupně po novele občanského soudního řádu, mimořádná příloha časopisu Právní rozhledy č. 5/2002, str. 25). Jestliže je důkaz listinou proveden jiným - zákonem nepředvídaným - způsobem, je třeba konstatovat, že takové dokazování nebylo učiněno v souladu s § 129 odst. 1 o. s. ř. a že zjištění, která soud jako zásadně významná pro právní posouzení věci činil z takto vadně provedených důkazů, nelze při rozhodování využít (rozsudek Nejvyššího soudu ze dne 31. srpna 2010, sp. zn. 30 Cdo 1653/2009, in www.nsoud.cz).

V posuzované věci soud prvního stupně se při dokazování listinnými důkazy výše uvedenými hledisky zcela neřídil (viz protokol o jednání ze dne 22. března 2007 na č.l. 29 – arg.: „přečten obsah listinných důkazů předložených do spisu žalobcem při dnešním jednání a dále stručně přednesen obsah připojeného spisu 7 C 78/2004“, protokol o jednání ze dne 12. července 2007 na č.l. 45 – arg.: „Dále byl stručně přednesen obsah listinných důkazů“, protokol o jednání ze dne 16. října 2008 na č.l. 123 – arg.: „Ze spisu pak stručně byl přednesen obsah prvního znaleckého posudku na č.l. 55-70“, protokol o jednání ze dne 15. ledna 2009 na č.l. arg.: „ze spisu podrobněji přečtena kupní smlouva na čl. 142-143“, protokol o jednání ze dne 23. února 2009 na č.l. 182 verte – arg.: „Právní zástupce žalovaných…navrhl, aby byly znovu přečteny ze spisu 7 C 78/2004 výpovědi Ing. Ch., pana H. a pana K. Tyto důkazní návrhy žalovaných byly tedy ze spisu 7 C 78/2004 provedeny.“).

Lze tedy konstatovat, že shora popsaný způsob dokazování představuje rovněž jinou vadu, která

mohla mít za následek nesprávné rozhodnutí ve věci, i když tyto vady dovolatelka v podaném dovolání neuplatnila. (§ 242 odst. 3 o. s. ř.).

Vzhledem k tomu, že dovolací důvod ve smyslu § 241a odst. 2 písm. b) o. s. ř. byl dovolatelkou uplatněn důvodně, jakož i s přihlédnutím ke shora uvedeným jiným vadám, Nejvyšší soud jako soud dovolací rozsudek odvolacího soudu zrušil (§ 243b odst. 2 o. s. ř.).

Protože důvody, pro které byl zrušen rozsudek odvolacího soudu, platí i na rozhodnutí soudu prvního stupně, zrušil Nejvyšší soud také i rozsudek soudu prvního stupně a věc mu vrátil k dalšímu řízení (§ 243b odst. 3 věta druhá o. s. ř.).

(zdroj: www.nsoud.cz)

© EPRAVO.CZ – Sbírka zákonů, judikatura, právo | www.epravo.cz

Další články:

- Autonomie vůle (exkluzivně pro předplatitele)
- Správní žaloba a trestní rozsudek
- Střídavá péče (exkluzivně pro předplatitele)
- Styk dítěte s rodičem (exkluzivně pro předplatitele)
- Nesprávné poučení
- Nájem bytu
- Nároky pozůstalých (exkluzivně pro předplatitele)
- Odpovědnost státu za újmu (exkluzivně pro předplatitele)
- Promlčení (exkluzivně pro předplatitele)
- Valná hromada (exkluzivně pro předplatitele)
- Doručování